

บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ต่อการป้องกันและ จัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

สิริกร นามลาบุตร¹, นุชสิทธิ์ จิตแก้ว¹, พีรวิชัย นามลาบุตร¹, จันทมร สีหาบุญลี²

¹สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรุงเทพมหานคร

²สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 155 คน/รูป ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 55 คน ผู้นำทางจิตวิญญาณ จำนวน 10 รูป (ผู้นำศาสนาพุทธ จำนวน 8 รูป ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 รูป และศาสนาอิสลาม จำนวน 1 รูป) ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น จำนวน 50 คน (ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ชาวลาวที่มาทำงานในจังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน ทำการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีการร่วมประชุมกับคณะกรรมการที่แต่งตั้ง เพื่อรับผิดชอบแต่ละหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รณรงค์และกิจกรรมต่างๆ สถิติการใช้สารเสพติดลดลง บทบาทของผู้นำทางจิตวิญญาณ ใช้หลักธรรมะเพื่อให้ใช้ชีวิตอย่างมีสติ มีการเสริมสร้างทักษะดำรงชีวิต ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนชุมชน ออกเยี่ยมชุมชน มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ สร้างความตระหนักกับปัญหาของยาเสพติด อยู่ในรูปแบบการอบรมและสอดแทรกจริยธรรม บทบาทของผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนที่ใกล้ชิด เครือญาติและเพื่อน ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ มีการประสานงานกับผู้นำชุมชน เน้นการทำกิจกรรมในชุมชนเป็นกิจกรรมทางศาสนา มีการติดตามและประเมินผลพฤติกรรมบุตรหลาน ชุมชนลาวที่มาทำงานในจังหวัดหนองคาย ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) วางแผนการดำเนินกิจกรรม โดยประชุมหาวิธีป้องกันปัญหาสารเสพติด ใช้สื่อมวลชน วิชชุ โฆษณา (ประชาสัมพันธ์) ในการดำเนินงานมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติด ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ควรร่วมมือแบบบูรณาการกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ในการดำเนินโครงการให้ความรู้สารเสพติด ควรมุ่งเน้นไปที่ผลเสียของการใช้สารเสพติด กลยุทธ์การป้องกัน และทรัพยากรที่มีอยู่สำหรับการรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดอีกทั้ง เพื่อจัดการกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแบ่งปันข้อมูล การปฏิบัติกรร่วมกัน และการริเริ่มโดยชุมชนเพื่อลดอุปสงค์และอุปทานสารเสพติด

คำสำคัญ: ผู้นำชุมชน; ผู้นำทางจิตวิญญาณ; ผู้นำทางศาสนาวัฒนธรรมพื้นถิ่น; ปัญหาสารเสพติด; จังหวัดหนองคาย

วันรับ: 7 ธ.ค. 2567

วันแก้ไข: 12 ม.ค. 2568

วันตอบรับ: 15 ม.ค. 2568

บทนำ

ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ถือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตามแนวแม่น้ำโขงยาวประมาณ 210.6 กิโลเมตร ส่งผลให้จังหวัดหนองคายกลายเป็นเส้นทางสำคัญในการลักลอบขนยาเสพติดชนิดต่างๆ เข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะยาบ้าและกัญชา ซึ่งมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของสำนักงานจังหวัดหนองคาย⁽¹⁾ พบว่าพื้นที่เป้าหมายของการลักลอบขนยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ใน 6 อำเภอชายแดน ครอบคลุม 26 ตำบล และ 124 หมู่บ้าน โดยเฉพาะอำเภอเมืองหนองคายและอำเภอศรีเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงสูง นอกจากนี้ การจับกุมยาเสพติดในพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะยาบ้าและยาไอซ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาและความพยายามในการปรับเปลี่ยนวิธีการของผู้กระทำผิด การแพร่ระบาดของยาเสพติดส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม-เสี่ยงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดทักษะชีวิตและอยู่ในภาวะเสี่ยง สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉุยพร กันตารณวัฒน์⁽²⁾ ที่พบว่า ปัญหา ยาเสพติดในระดับพื้นที่ยังคงมีความรุนแรงและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัดพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 10 (อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย และบึงกาฬ) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม เช่น กลุ่มสวนยางพารา กลุ่มรับจ้างตัดอ้อย แนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16-19 ปี และแพร่ระบาดมากในกลุ่มที่พักอาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมือง ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากในพื้นที่ คือ ยาบ้าและกัญชา ซึ่งมีการลักลอบนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านจากกลุ่มนักค้ารายย่อยและรายกลางอย่างต่อเนื่อง⁽³⁾

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำทางศาสนาในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในระดับชุมชนจังหวัดหนองคาย โดยเชื่อว่า

กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีศักยภาพในการสร้างความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำทางศาสนาในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในระดับชุมชนจังหวัดหนองคาย โดยจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย อาทิ นายกองค้การ-บริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ผู้นำศาสนา และปราชญ์ชาวบ้าน

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกเจาะจง กลุ่มเป้าหมายหลักในพื้นที่ 2 อำเภอ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ทดสอบตามความเหมาะสม จำนวน 30 คน เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างเมื่อทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาใช้ในการสัมภาษณ์จริง ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 55 คน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล สมาชิก-สภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ประธาน อสม คณะกรรมการหมู่บ้าน (2) ผู้นำทางจิตวิญญาณ จำนวน 10 รูป/คน ได้แก่ ผู้นำศาสนาพุทธ จำนวน 8 รูป ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 คน และศาสนาอิสลาม จำนวน 1 คน (3) ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น จำนวน 50 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (4) ชาวลาวที่มาทำงานในจังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม ทำการสนทนากลุ่ม กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาชิก-สภาท้องถิ่น ประธาน อสม. คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธาน-ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ ศาลากลางจังหวัดหนองคาย ชั้น 3 สาขา สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัด หนองคาย การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในพื้นที่สุ่มเสี่ยง ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย และอำเภอโพนพิสัย ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้น 155 คน/รูป คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้

ข้อมูลหลักเพื่อเป็นการลดอคติในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) มีประสบการณ์ในการช่วยดูแลรักษาหรือมีบทบาทในการควบคุมเรื่องยาเสพติดในระดับชุมชนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี (2) ในการเป็นผู้นำและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น (3) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกันในชุมชน (4) การมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชน รวมถึงงานอาสาสมัคร และการช่วยเหลือสังคม มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แยกแยะข้อมูล แจกแจงเนื้อหา ให้เห็นภาพที่ชัดเจน โดยการสร้างข้อสรุปในแต่ละประเด็น และเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการตีความ ทำความเข้าใจและ ค้นหาความหมายที่แท้จริงของข้อมูล เพื่อสร้างข้อค้นพบ และสรุปผล⁽⁴⁾ ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยใช้แนวคิดบทบาทของพรทิพย์ อัยยิมานันท์⁽⁵⁾ ซึ่งมี 4 บทบาทได้แก่ (1) บทบาทการกำหนดแนวทางหลัก (pathfinding) (2) บทบาทการสร้างระบบการทำงานที่มี ประสิทธิภาพ (aligning) (3) บทบาทการมอบอำนาจ (empowerment) และ (4) การสร้างตัวแบบ (modeling) และนำงานวิจัยบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดน-ภาคใต้ของมะปารี กะมุณี และคณะ⁽⁶⁾ มาเป็นกรอบแนวคิด บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ ได้นำงานวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ของธัญกนกกริชต์ จิระโคณินิชโยธร และคณะ⁽⁷⁾ มาเป็นกรอบแนวคิด ผู้นำทางจิตวิญญาณ ใน 3 บทบาท คือ (1) บทบาทด้านจิตวิญญาณ (2) บทบาท ด้านสงเคราะห์ชุมชน และ (3) บทบาทด้านพัฒนาชุมชน นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล และ นำเสนอ โดยการอธิบายแบบพรรณนา เป็นเรื่องราวที่มีความสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกันเพื่อให้ได้ผลการศึกษาดังกล่าวไว้วางใจ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม สทนากลุ่ม สามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาด นอกจากนี้สามารถย้อนกลับไป

ตรวจสอบข้อมูลได้ ทำงานได้เป็นคณะ ทำงานหลายคน ประหยัดเวลา และเพิ่มความรวดเร็วในการตรวจสอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในพื้นที่สุ่มเสี่ยง ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย และอำเภอโพนพิสัย

จริยธรรมในการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรม ในการดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเกตการณ์จากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยตรง แม้ว่าจะไม่มีคำถามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ทำการทดลองกับร่างกายหรือทดสอบภาวะจิตใจของผู้ให้สัมภาษณ์ก็ตาม การวิจัยนี้ยังคำนึงถึงจริยธรรมในการ ดำเนินการวิจัย 7 ประการ ดังนี้ (1) คณะผู้วิจัยจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน (2) ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิ ที่จะพิจารณาเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม (3) ไม่อนุญาต ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยนี้ (4) ข้อมูลดิบที่ใช้ในการวิจัยจะไม่ยินยอม ให้บุคคลภายนอกโครงการวิจัยนำไปใช้เพื่อการพาณิชย์ วัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่ทางราชการ หรือทางวิชาการ (5) ข้อมูล ส่วนบุคคล ที่จะเป็นการระบุถึงตัวตน และสถานที่ทำงาน ของผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์จะถูกเก็บ เป็นความลับ โดยจะไม่ถูกเปิดเผย และไม่ระบุลงในเอกสาร งานวิจัย (6) ไม่มีการบันทึกเทปใช้วิธีการจดบันทึกแทน และ (7) เมื่อสิ้นสุดการทำวิจัยจะทำลายเอกสารข้อมูลทันที

1. คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด หนองคาย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 และได้รับการอนุญาตให้เข้าพื้นที่ เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2566

2. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เป็นการศึกษา เนื้อหาที่มีบทบาทผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำ ทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ต่อการป้องกันและจัดการ ปัญหายาเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย โดยการ ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้าเอกสาร

สืบค้นในเว็บไซต์ หนังสือ รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ วารสารในทางวิชาการ การประชุมทางวิชาการ ห้องสมุด ตำราสำนักงาน องค์การภาครัฐและเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต บทความ รายงานทางวิชาการ ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสนับสนุนงานวิจัย

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก ที่คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างโดยครอบคลุมประเด็นของบทบาทผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่นต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ทดสอบจำนวน 30 คน ซึ่งผลของการทดสอบแบบสัมภาษณ์เป็นไปด้วยดี ผู้รับการทดสอบเข้าใจในประเด็นคำถามและสามารถตอบได้ตรงประเด็น นอกจากแบบสัมภาษณ์ชาวลาที่ทำงานในจังหวัดหนองคาย ชุดที่ 1 ได้ตัดข้อ 4 ออก สถานภาพในชุมชน เนื่องจากผู้รับการทดสอบเกิดความกังวลและไม่สบายใจที่จะตอบความคิดเห็นในประเด็นสถานภาพ

ในการสัมภาษณ์มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่

3.1 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 55 คน ซึ่งได้มาโดยการปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางเลือกแบบเจาะจงของคณะผู้วิจัย เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ประธาน อสม. คณะกรรมการหมู่บ้าน

3.2 ผู้นำทางจิตวิญญาณ จำนวน 10 รูป ซึ่งได้มาโดยปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางเลือกแบบเจาะจงของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ผู้นำศาสนาพุทธ จำนวน 8 รูป ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 รูป และศาสนาอิสลาม จำนวน 1 รูป

3.3 ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางเลือกแบบเจาะจงของคณะผู้วิจัย ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 ชาวลาที่ทำงานในจังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน

4. การสนทนากลุ่ม ทำการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่น ประธานอสม. คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานชุมชน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน

5 คน ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ ศาลากลางจังหวัดหนองคาย ชั้น 3 สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทร์ทรงบรมราชชนนี ประจำจังหวัดหนองคาย

5. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่เสี่ยง ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคายและอำเภอโพนพิสัย

ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้น 155 คน/รูป คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อเป็นการลดอคติในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) มีประสบการณ์ในการช่วยดูแลรักษาหรือมีบทบาทในการควบคุมเรื่องยาเสพติดในระดับชุมชนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี (2) ในการเป็นผู้นำและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น (3) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกันในชุมชน และ (4) การมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชน รวมถึงงานอาสาสมัครและการช่วยเหลือสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แยกแยะข้อมูล แจกแจงเนื้อหาให้เห็นภาพที่ชัดเจน โดยการสร้างข้อสรุปในแต่ละประเด็นและเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการตีความ ทำความเข้าใจและค้นหาความหมายที่แท้จริงของข้อมูล เพื่อสร้างข้อค้นพบที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และนำเสนอ โดยการอธิบายแบบพรรณนา เป็นเรื่องราวที่มีความสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกันเพื่อให้ได้ผลการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ประเด็นเรื่องความน่าไว้วางใจ

โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ สามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบได้ดีไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาด นอกจากนี้สามารถย้อนกลับไปตรวจสอบข้อมูลได้ ทำงานได้เป็นคณะ ทำงานหลายคน ประหยัดเวลาและเพิ่มความรวดเร็วในการตรวจสอบ

ผลการศึกษา

1. บทบาทของผู้นำชุมชน ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสร้างความตระหนัก โดยการจัดประชุม และดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก

ในชุมชนเกี่ยวกับอันตรายของการใช้สารเสพติด เผยแพร่ข้อมูลต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติด โดยผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและชุมชน ทำงานร่วมกับโรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อระบุและจัดการปัจจัยเสี่ยงในชุมชน เช่น ความยากจน การว่างงาน และการเข้าถึงสารเสพติด สนับสนุนโครงการที่ให้บริการแก่กลุ่มเสี่ยง สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันสารเสพติด เช่น การสร้างพื้นที่ปลอดสารเสพติดและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อพัฒนากลยุทธ์การป้องกันสารเสพติดที่ครอบคลุม โดยการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่มุ่งเป้าไปที่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น เยาวชน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีความเสี่ยงสูง ประเมินผลกระทบของกลยุทธ์การป้องกันและปรับปรุงตามความจำเป็น สร้างความร่วมมือและการสนับสนุนกับหน่วยงานท้องถิ่น และกลุ่มชุมชนอื่นๆ เพื่อประสานงานในการป้องกันสารเสพติด สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเป็นเจ้าของโครงการป้องกันสารเสพติด เชื่อมโยงผู้ใช้สารเสพติดและครอบครัวกับบริการสนับสนุนและการรักษา สนับสนุนการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคมของผู้ที่ติดสารเสพติด และลดอุปสรรคในการเข้าถึงการรักษา

2. บทบาทของผู้นำทางจิตวิญญาณต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

พบว่า บทบาทของผู้นำทางจิตวิญญาณ มีการเทศนาและสอนเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดและผลกระทบต่อชุมชน บทบาทด้านส่งเสริมสุขภาพชุมชน พบว่า มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรสำหรับกลุ่มเสี่ยงในการใช้สารเสพติด ลดการติดยาทางสังคม และส่งเสริมความเปิดกว้างและการมีส่วนร่วม ร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อพัฒนาและดำเนินการต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติด บทบาทด้านพัฒนาชุมชน พบว่า จัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่อการป้องกันและโครงการสำหรับสมาชิกในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเสพติด

3. บทบาทของผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่นต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

พบว่า สามารถให้คำแนะนำและการสนับสนุนแก่ชุมชนเกี่ยวกับอันตรายของการใช้สารเสพติด ส่งเสริมค่านิยมเชิงบวก เช่น ความอดทน ความเคารพ และความรับผิดชอบ

ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงของการใช้สารเสพติดในชุมชน สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและลดความเสี่ยงของการใช้สารเสพติด สามารถให้คำปรึกษาและการบำบัดแก่ผู้ที่ติดสารเสพติด มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรสำหรับกลุ่มเสี่ยงในการใช้สารเสพติด สามารถให้ความรู้และการตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของสารเสพติดและส่งเสริมการตัดสินใจของสมาชิกในชุมชนให้มีสุขภาพดี สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในชุมชน สามารถสนับสนุนผู้ที่กำลังฟื้นตัวจากการใช้สารเสพติดโดยการให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางอารมณ์ และการเชื่อมต่อทางสังคมโดยการสร้างกิจกรรมทางเลือก

4. ชุมชนลาวที่มาทำงานในจังหวัดหนองคายต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน

พบว่า สามารถให้ความรู้ โดยผ่านการณรงค์เกี่ยวกับอันตรายของสารเสพติดและการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ สามารถช่วยลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดได้ นอกจากนี้ มีความสามารถสร้างเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ช่วยให้สมาชิกในชุมชน ที่ใช้สารเสพติดเข้ารับการรักษาและการฟื้นฟู สามารถบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ช่วยลดการเข้าถึงสารเสพติดและป้องกันการค้าสารเสพติด อีกทั้งสามารถทำงานร่วมกันกับชุมชนลาว เพื่อพัฒนาและดำเนินกลยุทธ์การป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของชุมชน

5. บทบาทของผู้นำต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

ปัญหาการใช้สารเสพติดเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายมิติ โดยเฉพาะในระดับชุมชนที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา ในจังหวัดหนองคาย ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา และวัฒนธรรมพื้นถิ่น มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและจัดการปัญหานี้ แม้ว่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานจะแตกต่างกันไปก็ตาม บทบาทเชิงบวกของผู้นำเหล่านี้ปรากฏในหลายรูปแบบ อาทิ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน การส่งเสริมวิถีชีวิตที่ห่างไกลจากสารเสพติด การให้คำแนะนำและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของสารเสพติด การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด และการสร้าง

เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และสมาชิกในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดและประเด็นท้าทายที่ต้องเผชิญ เช่น ความเข้าใจในปัญหาที่ผู้นำบางคนอาจขาดความเข้าใจในความซับซ้อนของปัญหา ทำให้กลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอ อิทธิพลของความเชื่อทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ในบางกรณีอาจเป็นอุปสรรคต่อการนำวิธีการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมาใช้ และการขาดทรัพยากรและการสนับสนุนที่เพียงพอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินงานไม่เต็มประสิทธิภาพ

ผลจากการสังเกต พบว่า ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยมีความสามารถในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด ให้ความรู้แก่สมาชิกชุมชน ให้คำปรึกษา และรณรงค์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดอย่าง

หลากหลาย ผู้นำเหล่านี้มีอิทธิพลต่อค่านิยมทางศีลธรรม และพฤติกรรมของชุมชน โดยเน้นย้ำถึงผลกระทบด้านลบของยาเสพติดจากจุดยืนทางศีลธรรมและจริยธรรม สามารถให้การสนับสนุนและคำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหา เช่น การตัดเตือน ให้คำแนะนำ และรับฟัง นอกจากนี้ ผู้นำยังสามารถร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุม รวบรวมทรัพยากร และแบ่งปันความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม อย่างไรก็ตาม ยังมีการนำโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพมาใช้น้อย ผู้นำสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก โดยจัดตั้งศูนย์ชุมชน กิจกรรมสันทนาการ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ และทางเลือกอื่นแทนยาเสพติด การจัดกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ก็มีผลช่วยลดปัญหายาเสพติดได้ ดังตารางที่ 1

วิจารณ์

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย

ลำดับ	ตัวแปร	พบ	ไม่พบ	หมายเหตุ
1	มีความสามารถในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของการใช้สารเสพติดและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลที่ตามมา	✓		
2	มีความสามารถในการให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลที่ตามมา	✓		
3	รณรงค์สร้างความตระหนักเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการใช้สารเสพติด	✓		
4	มีกลยุทธ์การจัดการการป้องกันการใช้สารเสพติดในชุมชน	✓		
5	มีอิทธิพลต่อค่านิยมทางศีลธรรมและพฤติกรรมของชุมชน	✓		
6	มีการเน้นย้ำถึงผลกระทบด้านลบของการใช้สารเสพติดจากจุดยืนทางศีลธรรมและจริยธรรม	✓		
7	สามารถให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่บุคคลที่ประสบปัญหาการใช้สารเสพติด	✓		
8	สามารถให้คำแนะนำ และรับฟังผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือและหาทางออกที่เหมาะสมได้	✓		
9	สามารถร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ บริการทางสังคม และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น	✓		

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

ลำดับ	ตัวแปร	พบ	ไม่พบ	หมายเหตุ
10	สามารถพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุมสำหรับการป้องกันและจัดการปัญหาการใช้สารเสพติด	✓		
11	สามารถรวบรวมทรัพยากร แบ่งปันความเชี่ยวชาญ และนำโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม	✓		
12	สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนซึ่งส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและป้องกันการบริโภคสารเสพติด	✓		
13	สามารถบรรลุผลได้โดยการจัดตั้งศูนย์ชุมชน กิจกรรมสันทนาการ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีต่อสุขภาพและให้ทางเลือกแทนการใช้สารเสพติด	✓		
14	สามารถมีส่วนร่วมในการลดปัญหาการใช้สารเสพติดในชุมชน	✓		

บทบาทของผู้นำชุมชน ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาสารเสพติด โดยแสดงความมุ่งมั่นในการเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำ และสร้างความตระหนักรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของมะพารี กะมุณี และคณะ⁽⁶⁾ ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เคยเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เคยมีส่วนร่วมในการติดตามพฤติกรรมและช่วยเหลือผู้ที่เคยเสพยาเสพติดไม่ให้หวนกลับไปใช้ยาเสพติด

บทบาทด้านจิตวิญญาณ ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย มีการเทศนาและสอนเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดและผลกระทบต่อชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญนกรวิชต์ จิระชานิธิชโยธร และคณะ⁽⁷⁾ พบว่า บทบาทด้านจิตวิญญาณนำกิจกรรมทางพุทธศาสนา แก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน เช่น สวดมนต์ ไหว้พระ เดินจงกรม นั่งสมาธิ พระสงฆ์เทศน์ธรรมะสอนคนในชุมชนให้เข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ อบรมคุณธรรม/จริยธรรม อบรมศีลธรรมในโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูธรรมธรรัตนะ รตนเทโว⁽⁸⁾ พบว่า บทบาทพระสงฆ์

มีการศึกษานักธรรมเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บทบาทด้านสงเคราะห์ชุมชนพบว่า มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรสำหรับกลุ่มเสี่ยงในการใช้สารเสพติด ลดการติดยาทางสังคม และส่งเสริมความเปิดกว้างและการมีส่วนร่วม ร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อพัฒนาและดำเนินการต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติด สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญนกรวิชต์ จิระชานิธิชโยธร และคณะ⁽⁷⁾ พบว่า บทบาทด้านสงเคราะห์ชุมชนช่วยเหลือชุมชนให้อุ้มกาย อุ้มใจ อุ้มบุญ สร้างเครือข่ายเข้มแข็ง สู้ความยั่งยืนเป็นพลัง “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน สอดส่องดูแลชุมชน หากพบผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยส่งบำบัดรักษา บทบาทด้านพัฒนาชุมชน พบว่า จัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่อการป้องกันและโครงการสำหรับสมาชิกในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเสพติด สอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญนกรวิชต์ จิระชานิธิชโยธร และคณะ⁽⁷⁾ พบว่ามีวัดเป็นศูนย์กลาง อบรมความรู้เรื่องยาเสพติด และความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ ชี้แนะให้เห็นโทษยาเสพติดเป็นอันตรายต่อชีวิตและบั่นทอนสุขภาพ สร้างชุมชนต้นแบบ (ปลอดยาเสพติด) และโครงการโรงเรียนสีขาว

บทบาทของผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น

ต่อการป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน จังหวัดหนองคาย สามารถให้คำแนะนำและการสนับสนุน แก่ชุมชนเกี่ยวกับอันตรายของการใช้สารเสพติด ส่งเสริม ค่านิยมเชิงบวก เช่น ความอดทน ความเคารพ และความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงของการใช้ สารเสพติดในชุมชน สามารถสร้างสภาพแวดล้อม ที่สนับสนุนและลดความเสี่ยงของการใช้สารเสพติด สามารถให้คำปรึกษาและการบำบัดแก่ผู้ติดสารเสพติด มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรสำหรับกลุ่มเสี่ยง ในการใช้สารเสพติด สามารถให้ความรู้และการตระหนัก เกี่ยวกับอันตรายของสารเสพติดและส่งเสริมการตัดสินใจ ของสมาชิกในชุมชนให้มีสุขภาพดี สามารถสร้างความ- สัมพันธ์ที่ไว้วางใจกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับ การป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในชุมชน สามารถ สนับสนุนผู้ที่กำลังฟื้นตัวจากการใช้เสพติด โดยการ ให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางอารมณ์ และการเชื่อมต่อ ทางสังคมโดยการสร้างกิจกรรมทางเลือก สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของธัญกฤษต์ จิระโคณิธิชโยธร และคณะ⁽⁷⁾ พบว่า การสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติด อย่างยั่งยืนใน 4 ขั้นตอน คือ (1) ปลูกจิตสำนึก (2) การ คัดเลือกผู้นำ/คณะกรรมการชุมชน (3) ติดตามและ ประเมินผล และ (4) ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนลาวที่มาทำงานในจังหวัดหนองคาย ต่อการ ป้องกันและจัดการปัญหาสารเสพติดในระดับชุมชน พบว่า สามารถให้ความรู้ โดยผ่านการรณรงค์เกี่ยวกับอันตราย ของสารเสพติดและการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ สามารถ ช่วยลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดได้ นอกจากนี้ มีความสามารถสร้างเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคม ที่เข้มแข็ง ช่วยให้สมาชิกในชุมชน ที่ใช้สารเสพติดเข้าถึง การรักษาและการฟื้นฟู สามารถบังคับใช้กฎหมายอย่าง เข้มงวด ช่วยลดการเข้าถึงสารเสพติดและป้องกันการค้า สารเสพติด อีกทั้งสามารถทำงานร่วมกับชุมชนลาว เพื่อพัฒนาและดำเนินกลยุทธ์การป้องกันและจัดการปัญหา สารเสพติดที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของมะพารี กะมุณี และคณะ⁽⁶⁾ ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการสำรวจสภาพปัญหา

ยาเสพติดในชุมชน ร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรม รณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามพฤติกรรมและช่วยเหลือผู้ที่เคย เสพ/ติดยาเสพติดไม่ให้หวนกลับไปใช้ยาเสพติด

ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและ วัฒนธรรมพื้นถิ่น มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับปัญหา สารเสพติด โดยแสดงความมุ่งมั่นในการเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำ และสร้างความตระหนักรู้ อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความแตกต่างกันไป ผู้นำ บางส่วนขาดความเข้าใจในความซับซ้อนของปัญหา ทำให้ กลยุทธ์การป้องกันไม่ครอบคลุม นอกจากนี้ ความเชื่อ ทางวัฒนธรรมและศาสนาอาจเป็นอุปสรรคต่อการนำวิธีการ แก้ไขที่มีประสิทธิภาพมาใช้ การขาดแคลนทรัพยากรและ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัด ที่สำคัญ แต่ในทางกลับกัน ชุมชนยังแสดงบทบาทนำในการ สร้างความตระหนักรู้และให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของ สารเสพติด ความร่วมมือระหว่างผู้นำกับหน่วยงานท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การ ป้องกันและการรักษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้การลด อัตราการติดยาเสพติดและสร้างชุมชนที่ปลอดภัยและมี สุขภาพดีขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้้นอกเหนือจากเป้าหมายที่วางไว้คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหา ด้วยตนเอง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ยั่งยืน ระหว่างผู้นำและหน่วยงานต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และองค์กร ที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่นในการดำเนินโครงการ ให้ความรู้สารเสพติดโดยมุ่งเน้นไปที่ผลเสียของการใช้ สารเสพติด วางแผนกลยุทธ์การป้องกัน และอาศัยทรัพยากร ภายในชุมชนในการรักษาและการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด
2. ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ควรมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ กับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ผ่านการจัดกิจกรรมของชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ และแบบอย่างที่ดี
3. ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา

และวัฒนธรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาและบริการ สนับสนุนแก่บุคคลและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการ ใช้สารเสพติด โดยอาศัยโปรแกรมการฝึกอบรมและมีแหล่ง- ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ การเสพติดและการให้คำแนะนำที่เหมาะสม

4. หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายควรร่วมมือแบบ บูรณาการกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทาง ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อจัดการกับอาชญากรรม ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือนี้ อาจรวมถึงการแบ่งปันข้อมูล การปฏิบัติการร่วมกัน และ การริเริ่มโดยชุมชนเพื่อลดอุปสงค์และอุปทานสารเสพติด

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย ควรสนับสนุนนโยบายและโครงการที่สนับสนุนในการ ป้องกันและฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด โดยอาศัยผู้นำชุมชน

ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรมพื้นถิ่น ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างมีประสิทธิภาพ

6 ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางศาสนา และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ควรเป็นเครือข่ายหลักของชุมชน ในการขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ศูนย์- บำบัด ตลอดจนจรรยาบรรณที่จำเป็นเพื่อฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์ ศึกษาปัญหาการเสพติด ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะ- แพทย์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงาน- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะผู้ศึกษา วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานจังหวัดหนองคาย. แผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย ปี พ.ศ. 2566-2570 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 16 พ.ค. 2566]. แหล่งข้อมูล: http://www.nongkhai.go.th/web_nk/stratigy_plan.php
2. ฐิยาพร กันตารณวัฒน์. กระบวนทัศน์การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์; 2560.
3. สมลักษณ์ ส่งสัมพันธ์. รายงานผลการตรวจติดตาม การบูรณาการโครงการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นนโยบายสำคัญด้านปัญหา ยาเสพติด ตามแผนการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 รอบที่ 1 (project and progress reviews) ของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เขตตรวจราชการที่ 10 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 6 ม.ค. 2568]. แหล่งข้อมูล: [https://pmi.opm.go.th/inspect_main/uploadfiles/รายงานการป้องกันยาเสพติด%20รอบ%20ปี%20%20%20ฉบับล่าสุด\).pdf](https://pmi.opm.go.th/inspect_main/uploadfiles/รายงานการป้องกันยาเสพติด%20รอบ%20ปี%20%20%20ฉบับล่าสุด).pdf)
4. Pothisita C. The science and art of qualitative research. 8th ed. Bangkok: Amarin Printing and Publishing; 2019.
5. พรทิพย์ อัยยิมาพันธ์. Leadership for organizational effectiveness. วารสารการบริหารคน 2547;3(24):65-8.
6. มะพาริ กะมุณี, มารุยูกิ ธานี, ตายูนิ อุสมาน. บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มเยาวชน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [สืบค้นเมื่อ 1 มิ.ย. 2566]. แหล่งข้อมูล: <http://202.29.32.238/medias/>
7. ธิญานกริชต์ จิโรชคณิธิชโยธ, สมเดช นามเกต, พระครูจิโรธธรรมธิช. แนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. Journal of Modern Learning Development 2565;7(1):12-29.
8. พระครูธรรมธรรตนะ รัตนเทโว. บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี. วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์ 2565;5(1):103-12.

The Roles of Community, Spiritual, Religious and Cultural Leaders Towards the Prevention and Management of Addictive Substance Problems at Community Level, Nong Khai Province

Sirikorn Namlabut¹, Nuchaleeporn Jitkaew¹, Peerawit Namlabut¹, Chanthamon Sihaboonlee²

¹ Thailand Professional Qualification Institute, Bangkok, Thailand

² The Secretariat of The House of Representatives, Bangkok, Thailand

---

Abstract

This study aimed to explore the roles of community, spiritual leaders and leaders in religion and local culture concerning the prevention and management of substance abuse problems at the community level in Nong Khai province. The primary information providers consisted of 155 individuals and in-depth interviews were employed. The informants were categorized into four main groups: 55 community leaders, 10 spiritual leaders (eight Buddhists, one Christian and one Islamic), 50 leaders in religion and local culture (folk philosophers knowledgeable about local wisdom) and five Laotian workers in Nong Khai province. Data collection methods involved non-participatory observation and qualitative approaches. The study discovered that community leaders actively engaged in meetings with appointed committees to take responsibility for their designated tasks. They also promoted campaigns and diverse activities, resulting in a decline in substance abuse statistics. The role of spiritual leaders involved utilizing Dhamma principles to encourage mindful living. They focused on enhancing life skills, emphasizing community support and outreach. They actively participated in benefiting the community, raising awareness about substance abuse issues through training and ethical teachings. The involvement of local religious and cultural leaders centered around advising close relatives, and friends. Most of them are local officials or agencies. They provided useful advice, collaborated with community leaders, emphasized religious activities, while monitoring their children's behavior. The Laotian community members working in Nong Khai province all had a part to play in preventing and combating substance abuse. The village head (village leader) orchestrated plans for activities by convening meetings to strategize preventive measures against substance abuse. They employed mass media, radios, and advertisements (public relations) to carry out these plans. Related organizations are involved in preventing and managing substance abuse issues. It was recommended that to address substance abuse effectively, there should be an integrated collaboration among related organizations, law enforcement agencies, community leaders, spiritual leaders, and local cultural figures. Educational initiatives should focus on the consequences of substance abuse, prevention strategies, and available resources for treatment and rehabilitation. Addressing substance abuse-related crimes requires sharing information, joint operations, and community-led initiatives to reduce the demand and supply of addictive substances.

Keywords: community leaders; spiritual leaders; religious leaders; local culture; addictive substance problems; Nong Khai province